

2/2023

KNIŽNÍ ZNAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

Petr Minka, L1, 2021

**PUŠKU JSEM NEMĚL,
A PŘECE JSEM ULOVIL
(KRÁSNÁ EXLIBRIS))**

*K 85. narozeninám RNDr. Karla Žižkovského
(12. 7. 2023)*

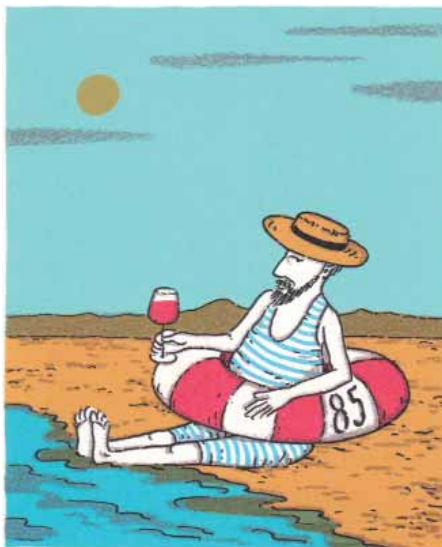
Nejsem v SSPE dlouho, ale s jedním kolegou sběratelem jsme si padli do oka od samého začátku, Je to RNDr. Karel Žižkovský. Seznámil mě s ním můj bratránek Jirka Hlinovský a představil mi ho jako velkého znalce grafiky a dlouholetého člena našeho spolku, který znal jeho otce Stanislava Hlinovského. Jirka o něm hovořil až s jakousi posvátnou úctou. Během prvních pár let ve spolku jsme se s Karlem

*RNDr. K. Žižkovský (vlevo) a Mgr. A. Sassmann,
Malšice, 2022, foto A. Sassmannová*

pozorovali spíše zpovzdálí, ale pak jsme se jednou při vernisáži v Týně nad Vltavou domluvili na návštěvě, vždyt Žižkovští vlastní chalupu kousek od nás, v Horním Bukovsku. A pak následovaly střídavě návštěvy u nás a u Žižkovských. Zjistili jsme, že nás spojuje nejen společný koníček, sbírání drobné grafiky, ale i podobný pohled na svět, na život, na duchovní hodnoty, na víru či nevíru. Když jsme u nás doma přivítali manžele Žižkovské, vyptával jsem

se Karla na jeho sběratelské začátky. A tak jsem poprvé vyslechl legendární příběh o jeho prvním setkání se sběratelem exlibris Jindřichem Bendou v České Skalici v r. 1960, za což tehdy mohly šíleně vrzající schody. Více se o tom můžeme dozvědět v jeho monografii *Ztráta paměti*, kterou vydal v roce 2007. Při vypravování u nás v kuchyni mě potěšilo, že velký vliv na začínajícího sběratele Karla měl na samém počátku šedesátých let minulého století jihočeský Týn nad Vltavou, kde byl na slu-

René Řebec, S1, 2022

žební cestě. Tam se seznámil s knihařem Ladislavem Hodným, starším, který mu věnoval exlibris od J. Váchala a A. Mackové a dal mu kontakty na další sběratele. Debatovali jsme o tom, proč Karel začal sbírat a zadávat téma krysaře z Hameln, příběhu o lidské proradnosti, pro svá exlibris a kde byl začátek edice *Biblos*. Karel prohlásil, že zvolil příběhy z bible proto, že ho inspirovala píseň *David a Goliáš* ze hry Voskovce a Wericha (s hudbou Jaroslava

Ježka) *Těžká Barbora*, v níž se zpívá: „Klidně sedme na židli, čtème bibli, tam to všechno je.“

Velkým svátkem a přímo životním zážitkem pro mne byla návštěva Karlova království v Praze-Dejvicích (16. 2. 2023). Povíдали jsme si (rozhovor jsem si natáčel), ukazoval mi své sbírky grafiky (nad kompletní sbírkou edice *Biblos* se mi zatajil dech) a ukázal mi i několik svazků rodinné cestovatelské kroniky, kde prokázal své kreslířské umění. Vyprávěl mi o svém přátelství s malířem Zdeňkem Burianem a o tom, že jako geolog a současně sbě-

Přemysl Janíček, L1, 1963

ratel umění tvořil jakousi spojku mezi prof. Josefem Augustou a Mistrem Z. Burianem. Vzpomínal na to, jak se v březnu v roce 1969 díval s Mistrem na hokejový zápas ČSSR-SSSR během mistrovství světa ve Stockholmu, ve kterém jsme tehdy zvítězili 4:3. Potěšila mě informace, že se znal se spisovatelem Jaroslavem Foglarem a že s ním dokonce měl dělat seriál pro děti (něco jako detektivky), k čemuž ale nakonec nedošlo.

Neodolal jsem a zakoupil jsem si Karlovu čerstvou bibliofilskou novinku *Takové smutné pábení při cestě na cintorín* s grafic-

kým doprovodem Milana Bauera. Pak jsme spolu zašli na oběd a povíдали si a povíдали. Karel si povzdechl nad tím, že se sběratelé při současných setkáních soustřeďují spíše na to, aby si odvezli domů co nejvíce vyměněných grafik a opomíjí společenský charakter sjezdů: navazování nových a utužování starých přátelství, třeba při posezení a vyprávění u skleničky vína.

Anna Grmelová, X2, 1964

Také mu vadí, že zapomínáme na naše staré mistry grafiky. Řekl: „Zrovna včera jsem si prohlížel exlibris od Aničky Grmelové. To je přece taková nádhera! a to nemluví o jejich velkých listech s volnou grafikou. A kdo dnes sbírá Grmelovou?“ „Já,“ zašeptal jsem trochu nejistě. Když jsme odcházeli z restaurace, kde seděly i hezké ženy, obrátil se Karel na mě s otázkou: „A co ženský, nezlobí tě někdy oči?“ Uvědomil jsem si, jak je stále mlád. Na rozloučenou mi věnoval několik svých krásných „krysařů“ a výše zmíněnou knihu vzpomínek *Ztráta paměti*. Setkání s ním je pro mě vždy velkým lidským a kulturním zážitkem.

Karel Žižkovský letos oslaví nejen osmdesáté páté narozeniny, ale také šedesát let

členství v našem spolku. To jsou pro nás, mladší věkem i délkou členství ve spolku, čísla přímo astronomická! Jistě mu k těmto výročím budou gratulovat desítky přátel! Já se těším, že letos v létě k nám Karel se svojí milou paní Ludmilou přijdou a společně se v Malšicích vypravíme na místo posledního odpočinku Františka Peterky, od něhož má Karel rovněž krásné exlibris s krysařem.

Nezbývá než Karlu Žižkovskému poděkovat za všechno, co pro sběratele a přátele umění přichystal – poděkovat mu za všechny grafické edice, bibliofilské tisky a volné grafické listy, kterými obohatil díky své iniciativě a spoluprací s předními českými grafiky umělecký svět, tedy lidi, kteří tuto krásu milují a vnímají všemi smysly. Ad multos annos! Karle.

Alois Sassmann

K OSMDESÁTINÁM VYNALÉZAVÉHO GRAFIKA A OBLÍBENÉHO PEDAGOGA ALOISE KRAČMARA

Mgr. Alois Kračmar se narodil 21. dubna 1943 v Srní, v okrese Chrudim. Trvale žije v malebném městečku Benešově nad Ploučnicí, kde jsou dva zámky ve stylu

Alois Kračmar, C3, 1984

saské renesance. Patřil mezi první absolventy výtvarné výchovy na ústeckém pedagogickém institutu (1960–1964). Vystudoval s nezvyklou aprobací: matematika a výtvarná výchova. Několik let působil jako učitel na základních školách, později jako propagační výtvarník

Alois Kračmar, C7/2, 1988

v Děčíně. Během působení v propagaci si vyzkoušel tehdejší módní novinku – serigrafii, kterou pak suverénně ovládal. V r. 1991 se stal členem katedry výtvarné výchovy Pedagogické fakulty UJEP v Ústí nad Labem, kde se sblížil s profesory M. Hourou a J. Brožkem. Začal se systematicky a intenzivně zabývat grafikou, nejprve si osvojoval techniky pro tisk z výšky: linoryt a dřevořez. Už zde se pokoušel experimentovat, a když cítil, že již

možnosti jedné techniky vyčerpal, přešel k další.

Po zvládnutí všech možností tisků z výšky se pustil do tajů práce s tisky z hloubky. Nejprve to byly lept a akvatinta a posléze jeho nejoblíbenější mezzotinta. U suché jehly mu vadila výrazová určitost ostře

Alois Kračmar, C7, 1988

vedené čáry. Se změnou používaných grafických technik se obměnily i jeho typické náměty – namísto architektury, drobných reálií přírodních krás, květů, stromů a jejich plodů se v leptech objevují motýli, sovy, ale i hudební témata. Od pokorné adorace ohrožené přírody přešel k duchovním a kosmickým vizím, což souvisí patrně s autorovým stykem s jógou.

V mezzotintách našel příležitost vyjádřit mnohem hlubší chápání přírodního univerza při pronikání do neohrazeného prostoru a světa fantazie. Snažil se propojit biologickou podstatu s tajemnými propastmi vesmíru s nepřetržitými světelnými explozemi. Dosahuje zde kýžené sametové měkkosti s maximálními kontrasty

světél a stínů a s vyjádřením hloubek sahajících až do absolutní temnoty.

Mezi studenty byl velmi oblíben proto, že povzbuzoval začínající tvůrce, aby se nebáli experimentovat. K neobvyklým nápadům a pokusům přímo vybízel při zadávání školních prací. On sám šel příkladem, jak vděčně vzpomíná jeho žák Martin Majzlín.

Na čas pak odložil své grafické náčiní a věnoval se kresbě. Kresba ho přitahovala pro její velkou možnost svobody vlastního výrazu, kde nebyl vázán složitostí technického procesu grafické tvorby. Přijal kres-

Alois Kračmar, C3, 1984

bu jako nejtvrnější spontánní medium k realizaci okamžité tvůrčí tenze. Záznam myšlenek je zde téměř okamžitý, zatímco od nápadu k realizaci výsledné grafiky uplyne mnoho času.

V roce 1994 fascinovala odbornou veřejnost Kračmarova výstava rozměrných kreseb uhlem a tuší v ústecké galerii E. Filly; byla to jedna ze série velkých přehlídek zásadního významu, jako byly výstavy jeho kolegů Miloše Michálka, Jaroslava Prášila a Jiřího Bartůňka.

Při detailním zkoumání spodních vrstev jeho kresebné textury vždy objevíme prvotní geometrickou síť rozloženou po celé ploše listu. Takže i ta Kračmarova nejfantasknější vize je ovládána geometrickou zákonitostí. S pomocí zlatých řezů si takto vymezuje soustavu křížení uzlových klíčových bodů kompozice. Jeho příklon k exaktní racionalitě matematiky a geo-

Alois Kračmar, CGD, 2008

metrie není patrný jen v kresbě, ale zračí se i v jeho občasných experimentech s členěním plochy.

Řada jeho grafik byla vybrána pro prestižní pražské výstavy Grafika roku.

Kračmar je důsledným perfekcionista a některé své tisky nikdy nepředstavil veřejnosti. Grafické soutěže obeslal výběrově, např. se v r. 1988 zúčastnil soutěže k 50. výročí úmrtí básníka a spisovatele Gabriela d'Annunzia v Pescaře. V minulosti

získal řadu cen v zahraničí, např. 1. cenu v polském Domě kultury Rawicz v r. 1983, za počítačovou grafiku na světové výstavě exlibris v Sapporu v r. 1992 a v polském Malborku na mezinárodním bienále exlibris v r. 2000.

Alois Kračmar, C3, 1983

Co se týče knižních značek – byl to neúnavný a obětavý dr. Rudolf Příbyš (1936–2013), praktický lékař z Černilova u Hradce Králové, člen SSPE od r. 1977, který ho přivedl k systematické tvorbě drobné užité grafiky. Dokladem toho jsou, mimo jejich čilou korespondenci a pravidelné osobní návštěvy dr. R. Příbyše v benešovském ateliéru ve Valkeřické ulici čp. 510 (Mistr zde přijímal své přátele výtvarníky a sběratele na tzv. "subotnikách"), nesčetná exlibris vytvořená pro dr. R. Příbyše.

Práce na zakázku však Kračmarovi nikdy příliš neseděla. Zvláště s požadavky na konkrétní náměty. Víím pouze o dvou výjimkách – vytvořil řadu suchých jehel a mezzotint motýlů pro Evu Muchovou a pro přítele dr. Příbyše zopakoval mno-

hokrát jím požadovaný námět – sovu, jako symbol moudrosti. Mnoho objednávek sběratelů exlibris a novoročenek nebylo realizováno.

Mezi vlastníky exlibris najdeme, kromě R. Příbyše a E. Muchové, manžele Benčovy, V. Marvanovou, L. Brabence, A. Kračmara a jeho manželku Miladu. Škoda, že se už nikomu nepodaří sestavit kompletní soupis stovek jeho exlibris a novoročenek. Řada opusů totiž existuje pouze v několika exemplářích, často bez dedikace, data a určení sběratele.

V současné době autor zcela ukončil činnost v oblasti klasických grafických technik. Zůstává externím spolupracovníkem katedry výtvarné výchovy pedagogické fakulty a ani v pokročilém věku nepřestal experimentovat. V posledních letech se orientuje na media alternativní kresby a grafiky a na vyhledávání jejich propojení s fotografií.

Vede diplomové práce studentů na téma využití fotografie a počítačové grafiky, zabývá se autorským řešením knižních objektů a vede výtvarné kurzy univerzity třetího věku na UJEP v Ústí nad Labem. Do dalších let přejeme A. Kračmarovi pevné zdraví a neutuchající invenci v tvůrčí práci.

Jiří Ort

Literatura

KRAČMAR, Alois – LINAJ, Evžen. *Grafickou cestou*. Ústí nad Labem: Pedagogické centrum, 2002, 104 stran.

Alois Kračmar – kresby. Text katalogu Jan Škvára. Ústí nad Labem, listopad 1993, 11 stran.

BROŽEK, Jaroslav. *Výtvarník a učitel Alois Kračmar. Výtvarné Ústí. – Kronika výtvarného života v Ústí nad Labem ve 20. století 1918–1998*. 1999, 172 stran.

MANOJLÍN, Martin. *Jubilant Alois Kračmar, Knižní značka 3/2008*, s. 101–103.

NEDOŽITÝCH DEVADESÁT PĚT LET MARIE LACIGOVÉ

(7. 3. 1928 Pardubice, 2. 4. 2020 Plzeň)

Marie Lacigová je známá především jako ilustrátorka mnoha knih, která se rovněž věnovala malbě, vědecké kresbě a grafice, a která vytvořila kolem čtyřiceti exlibris. Rodačka z Pardubic žila a tvořila dlouho-

Marie Lacigová, L2

době v Plzni. A právě v plzeňské prodejně Díla na náměstí Republiky (pokud na tyto zaniklé prodejny ještě pamatujete) jsem si ve svých ještě nesběratelských dobách koupil její grafiku – starý zjizvený olivovník s dívčí tváří částečně ukrytou v listoví, dlaně hýčkájkjící dvojici otakárků. Jak typické právě pro tuto autorku. Po mnoha letech, kdy jsem se drobnou grafikou a exlibris začal intenzivněji zabývat, jsem marně luštil z podpisu zapomenuté jméno až do té

doby, kdy jsem na setkání sběratelů exlibris potkal pana Jiřího Pavlíka, který měl exlibris se stejným podpisem. A právě z pozůstalosti tohoto domažlického sběratele jsem cíleně zakoupil exlibris Marie Lacigové. Kupodivu jsem zjistil, že M. Lacigová nemá svůj list ani v našem *Slovníku tvůrců*

nebo náměstí v Litomyšli, odkud je moje maminka.“ Na exlibris na jméno Jiří Šašek je zobrazena rozevřená kronika Luckého mlýna a abatyše s mlynářem se dvěma selátku v podpaží. Na druhé straně toho tisku, který jsem získal do sbírky, je tužkou psané osobní vysvětlení: „Jiří Šašek – můj

Marie Lacigová, L1

Marie Lacigová, L1

exlibris, ani není na mých oblíbených internetových stránkách *Magic-exlibris* Pavla Vlčka a v *Knížní značce* 2/2020 je jen krátký nekrolog od Jana Langhammera. Proto jsem se rozhodl o autorce napsat více.

Marie Lacigová (rodným jménem Šašková) se narodila 7. 3. 1928 v Pardubicích a zemřela v Plzni 2. 4. 2020. V Plzni také od roku 1954 trvale žila. V jednom rozhovoru vzpomíná Marie Lacigová na své kořeny: „Za nádhernou přírodou nemusí člověk cestovat do exotických krajín či do Alp – všechny odstíny krás a barev má i obyčejná louka třeba v Českém středohoří, odkud pochází rodina mého otce,

strýc, poslední mlynář na Luckém mlýně ve Středohoří mezi Hazmburkem a Košťálovem – mlýn byl v držení rodu Šašků od roku 1695, kdy byl pronajat abatyší kláštera sv. Jiří na pražském hradě za poplatek dvou dobře vykrmených prasat ročně. Podoba mlynáře je typická pro rod Šašků. V pozadí Košťálov, Milešovka, Třebenice a v údolí mlýn. Existuje kronika souvisle psaná od toho roku.“

Marie Lacigová se věnovala kresbě od dětství a již ve škole kreslila spolužákům výkresy. Otec se jí snažil nasměrovat na architekturu, ale ona „na černo“ prošla zkouškami na Vysokou školu umělecko-

průmyslovou v Praze. Vystudovala obor knižní a užité grafiky (prof. František Mu- zika) a pak pokračovala ve studiu na Pe- dagogické fakultě UK (Martin Salcman, Cyril Bouda, Karel Lidický, Miroslav Míčko). Provdala se za lékaře Zdeňka Lacigu (poz- ději docenta na neurologické klinice LF UK v Plzni) a od roku 1954 žila a tvořila v Plzni na Doubravce.

Marie Lacigová, L1

Vychovala tři syny a při péči o rodinu se věnovala volné tvorbě. Krátce působila jako učitelka výtvarné výchovy a také pra- covala v propagačním oddělení plzeňské Škodovky, pro kterou vytvořila ilustrace k šesti nástěnným kalendářům. Dlou- hodobě spolupracovala s Anatomickým ústavem lékařské fakulty UK v Plzni, tehdy vedeného jeho zakladatelem charismatic- kým prof. Jaroslavem Kosem. Bývalý před- nosta ústavu doc. Pavel Fiala vzpomíná: „Jako výtvarnice se M. Lacigová věnovala nejen vědecké kresbě, ale zabývala se také přípravou nejrůznějších obrázků a grafů

k publikacím a přednáškám pracovníků fakulty. Při této práci se u ní vyhranil smy- sl pro přesný detail, odpovídající realitě. Byla výborná kreslířka se smyslem pro po- jednání velkých ploch tak, aby nevyzněly prázdně. Začínala rozvržením obrazu tuž- kovou kresbou a pak malovala ve vrstvách kombinovanou technikou pastelu a tem- pery, kterou dovedla obraz k dokonalos-

Marie Lacigová, L2

ti. Pastelem zvýšila kontrast a zdůraznila kontury. Pokud to byla jen kresba, pak používala především uhel. Protože šlo jak u pastelu, tak u uhlu o snadno stíratelné materiály, povrch obrazů ošetřila opakova- ným přestříkáním běžným lakem na vlasy. Tato jednoduchá metoda se ukázala jako velmi účinná a povrch obrazů v obrazárně ústavu je dodnes stálý.“ Smysl pro detail, přesnost a věrnost předloze, tolik důleži- tý při vědecké kresbě, uplatňovala Marie Lacigové v celé svojí tvorbě, která je prod-

chnuta hlubokou znalostí reálií a historie a zároveň podána s osobitou poetikou a fantazií. Velkým zdrojem inspirace jí byla příroda. Kreslila a malovala luční květiny, rumištní rostliny, přírodní zákoutí, louky, staré pokroucené a zjizvené stromy, keře osídlené ptáky, drobné živočichy. Zajímala ji architektura a historie, vytvořila řadu

technikou. „Když tvořím, obložím se vším možným. Přinesu si pastelky, tužky, pero, tuš, tempery i oleje a vše matlám dohromady.“ Grafiky tvořila především litografií, leptem a také suchou jehlou.

Velkou část svojí tvorby věnovala Marie Lacigová ilustraci knih, zejména pohádek, pověstí a legend a také básní. Na internetu

Marie Lacigová, L1

Marie Lacigová, L1, 1985

vedut měst nejen na Plzeňsku, kreslila plzeňské portály, až monumentálně působí její kresby Plzně (Plzeň z výšky, 1979; Plzeň od Lochotína, 1980). „Desítky let maluji Plzeň a opravdu ji miluji. Kdykoliv přijdu na náměstí, nechám na sebe působit hmotu chrámu svatého Bartoloměje. Takový kostel, který vás na dálku přivítá a pozdraví, ať přijíždíte od Prahy nebo od Českých Budějovic, v žádném jiném městě nevidíte.“ Malovala ráda také lidi, kroje, folklór, vytvořila řadu portrétů nejen literárních postav, ale i členů své rodiny či přátel. V kresbě a malbě tvořila kombinovanou

tu se mi podařilo dohledat 34 knih, které ilustrovala a jistě nejsou všechny. „Mojí odvěkou touhou bylo ilustrovat (pozn. barevně) pohádky Boženy Němcové, ale na klasické autory měl monopol Albatros, krajská nakladatelství přece tohle dělat nemohou, jim patří jen „krajové“ věci. Věra Formánková však připravila výbor z chodských pohádek, tím jsme vyhověli požadavku Prahy, a knížka s barevnými ilustracemi spatřila světlo světa. Pohádkami z Chodska jsem se dostala do povědomí a od té doby jsem se převážně věnovala ilustracím.“ Výrazným předělem bylo také

zadání francouzského vydavatele na 365 ilustrací pohádek na každý den. Vzniklo tak monumentální dílo. Ve výčtu knih jsou významně zastoupeny pohádky a pověsti z Chodska, Šumavy, Plzeňska (s láskou vzpomínané *Plzeňské pověsti a legendy* Miloslava Bělohlávka), Krkonoš. Mezi autory se objevují H. Ch. Andersen, B. Němcová, J. Š. Baar, K. J. Erben, V. Říha, M. Korandová, M. Kubátová, J. Voráčková a další. V přístupu k ilustracím pohádek se také odráží moudrá laskavost Marie Lacigové: „Vůbec se mi nelíbí, když mají strašidla hororovou podobu. Mají být přece stejně milá jako pověsti o nich, vždyť nejde o to někoho vyděsit, ale vyloudit na jeho tváři všechápa-

Marie Lacigová, L1

ující úsměv.“ Marie Lacigová ilustrovala rovněž čtyři básnické sbírky (např. *Druhotina*, *Soukromá Hrabaliana*) spisovatelky a básničky Aleny Vávrové. Ta mi poslala magicou vzpomínkou na jejich první setkání, kterou musím bohužel trochu zkrátit. „Když jsme se v jejím ateliéru sešly, podrobila mě svému testu. Měla jsem se posadit na židli a zkusit se tvářit blaženě. Otočila jsem židli opěradlem k sobě, posadila se na ni obkročmo, zkřížené lokty jsem opřela o opěradlo a tvář položila do jejich zkřížení. Její obrazy přitom na mě ze stěn spřízněně pomrkávaly a já se zbavila počátečního ostychu a začala se cítit naprosto uvolněně a přirozeně blaženě. O to víc mě pak srdeč-

ně a mile překvapil její obrázek, na kterém seděla mně vnějškově jen trochu podobná dívka, ale vyzařoval z ní právě ten můj pocit pohody a jakéhosi hvězdného snění, ale i něha a smyslnost téhož rodu. Navíc, loket té dívky visí na obraze právě tak jako

Marie Lacigová, C3

mně před chvílí přes opěradlo židle v tom čarovném ateliéru. Obě jsme neskrývaly překvapení, že namalovala něco, co se právě dělo a díky obrazu se dít *nepřestane*. Zážrak a mistrovství ilustrátora napojeného na básníka tak, že jedno jsou.“

Konečně se podívejme na tvorbu Marie Lacigové z oblasti exlibris. V soupisu exlibris, který za pomoci Jiřího Pavlíka a Zdeňka Skály vytvořil Jan Langhammer je podchyceno 38 exlibris. Všechna jsou (podle jmen) pro české vlastníky, zřejmě z bližšího okruhu autorky. Jedno je pro manžela Zdeňka

Lacigu, lékaře. V soupisu se objevují ještě čtyři další exlibris pro lékaře, z nichž jedno je pro doc. MUDr. Milana Schücka, CSc., vynikajícího plzeňského chirurga, primáře

Marie Lacigová, L1

a koncertního houslistu. 26 exlibris je vytvořeno litografií, devět leptem či suchou jehlou (někdy zřejmě v kombinaci) a tři jsou rozmnožena ze zinkografického štočku (P1). V motivech se objevují postavy či portréty dívek, často v dobových kostýmech s bohatými účesy, s kloboukem ozdobeným ptákem, v kožichu a s rukávnickem. Dalším častým motivem jsou květiny, rostliny, starý strom či hořící keř. Dvakrát to je kvetoucí kaktus pro MUDr. Vratislava Krause, vášnivého pěstitele kaktusů, ale také motiv historický (sv. Václav), alegorický (Mládí a stáří), biblický (Salome), rodinný (Lucký mlýn), motiv Hrabalových knih (pro dr. Miroslava Štekla), osobní (kohout na knize pro Jiřího Kohouta, hudba

a chirurgie pro Milana Schücka). Kromě exlibris tvořila Marie Lacigová také novoročenky, z nichž mám bohužel jen dvě. Troufnu se podělit o svůj dojem, že některá díla svou poetikou a pojetím dívek či přírodních motivů a květin připomínají Ludmilu Jiřincovou. Byť je význam Marie Lacigové v tvorbě exlibris spíše regionální, jistě mohou být její díla obohacením sbírek. Výstavní činnost Marie Lacigové se mi nepodařilo zmapovat natolik, aby byl výčet informačně hodnotný. Vystavovala mnohokrát v Plzni a okolí, dále v Chebu, Liberci, Roudnici nad Labem, Havlíčkově Brodě, Novém Městě na Moravě. Byla členkou Unie výtvarných umělců a byla držitelkou Historické pečeti města Plzně. Exlibris a novoročenky, které mám k dispozici, vystavím na Facebooku. Seznam knih ilustrovaných Marií Lacigovou a literaturu, ze které jsem čerpal, poskytnu na požádání. Výňatky z rozhovorů jsou z <https://web.lfp.cuni.cz/FacultasNostra/2008/FacultasNostra66.pdf>.

Luboš Vaněk

Literatura:

- Zprávy Spolku sběratelů a přátel exlibris. 3–1983. *Představujeme nové tvůrce exlibris: Marie Lacigová.*
 LANGHAMMER, J. *Tvůrci exlibris v západočeské oblasti.* Plzeň, 1998.
 LANGHAMMER, J. *Soupisy exlibris třinácti plzeňských autorů.* Plzeň, 2000.
 LANGHAMMER, J. *Zemřela Marie Lacigová.* Knižní značka. 2 / 2020.

MALÍŘ A GRAFIK

FRANTIŠEK B. KOUBA (1906–1938)

Při zpracovávání sbírky exlibris sběratele Svatopluka Samka jsem v Jihočeské vědecké knihovně zaznamenala jméno a dílo českobudějovického rodáka Františka B. Kouby. Přesto, že jeho život byl velmi

krátký, zanechal za sebou stopu v ilustraci, grafice a propagačním průmyslu. František Bohumír Kouba se narodil 18. října 1906 v Českých Budějovicích. V rodném městě absolvoval Českou státní vyšší reálku, kde ho základy kreslení učil středškolský profesor Julius Bous (1878–1944). Se svými spolužáky vydával časopis *Pendrek* bohatě ilustrovaný jeho kresbami a karikaturami. Studentský život si užíval i v kroužku přátel *Růžová pára*.

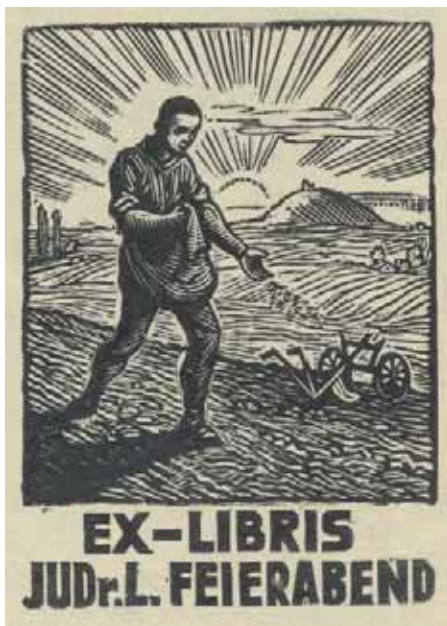

František B. Kouba, X2

Pak byl přijat na Uměleckoprůmyslovou školu v Praze do oddělení profesora J. Bendy, kde vystudoval všeobecné oddělení a následně i školu speciální. V té době ab-

solvoval i vojenskou službu, kterou ukončil jako poručík.

Již během studií vystavoval na školních výstavách. Následovala účast na výstavách pořádaných *Sdružením jihočeských výtvarníků* v Českých Budějovicích a v Praze, rovněž vystavoval ve Valdštejnském paláci se skupinou *Jih*. V r. 1925 se zúčastnil mezinárodní výstavy dekorativního umění v Paříži. Knižními úpravami a návrhem dekorativního okna se představil v roce 1932

František B. Kouba, X2

na výstavě československého uměleckého průmyslu ve Stockholmu. První soubornou výstavu měl od 26. října do 10. listopadu 1934 na verandě českobudějovické Besedy. V časopise *Linie IV* (1934–1935), č. 3, str. 22 je v recenzi k výstavě mimo jiné konstatováno, že šťastnější, než Kouba malíř je Kouba grafik, neboť má neobvyčejný vkus a nesporné nadání k typografickým úpravám a tvorbě půvabných exlibris,

novoročenek a osobitých drobností užité techniky. K účasti na výstavách ho zvala i výtvarná avantgardní skupina výtvarníků a literátů *Linie* v Českých Budějovicích.

František B. Kouba, X2, 1935

Pro scénu Jihočeského národního divadla navrhoval i několik, byť nerealizovaných scén, např. v roce 1933 pro představení J. Cocteaua *Živý hlas*, nebo Karla Čapka *Lásky hra osudná*.

František B. Kouba byl především grafik a malíř. V malířství zkoušel olejomalbu, maloval drobná zátiší. Jeho hlavním oborem ale byla knižní grafika, ilustrace, plakát, novoročenky, exlibris, navštívenky, pozvánky, oznámení a další drobná grafická díla. Pracoval technikou litografie, dřevorytu a linorytu. Experimentoval s jím vynalezenou zvláštní grafickou technikou – kombinací litografie s akvatintou a olejem. Výsledek připomínal barevnou litografii a originální grafické listy vytvořené touto technikou věnoval přátelům. Jsou v neznámých soukromých sbírkách.

V dílně českobudějovického tiskaře Stanislava Kocmouda (1880–1953) pracoval na bibliofilích vydávaných v edici *Gemini*. K jeho ilustracím 4. svazku této edice, kterým byl titul K. H. Mácha: *Pouť krkonošská*, píše v recenzi M. Haller v časopise *Linie*: Kouba neilustruje, ale snaží se dostat až na dno básnického slova; kniha je sázena ručně dvojnásobnou velikostí písma Empiriana Bodoni s dvoubarevným titulním listem. Po vyhrané soutěži na propagační plakát Československých státních aerolinií se

František B. Kouba, X2

stal uznávaným propagačním pracovníkem této letecké společnosti. Díky tomu cestoval po světě a měl možnost poznat i umělecké vlivy a díla v cizině. O jeho exlibris píše v dopise 19. 12. 1958 pan Pavel Vodehnal sběrateli Svatopluku Samkovi: Myslím, že F. B. Kouba si Vaší pozornosti zaslouží. Předně se jeho dřevoryty objevily v moravském Bibliofilu r. 1934, str.

192 a 193 Josef Valut a Indi Myšáková, pak 1936 v příloze B. Figarová, J. Pánková, Dr. Denkstein a Dr. L. Mühlstein. Pavel Vodehnal dále píše, že výměnu exlibris F. B. Kouby a dalších Jihočeňů zajišťoval prostřednictvím Stanislava V. Kocmouda, (zubní technik a tiskař, 1905–1977), syna tiskaře Stanislava Kocmouda, který byl Koubovým přítelem a vydavatelem bibliofilii.

Hrob Františka B. Kouby

F. Kouba byl již v dobách svého studia v Českých Budějovicích všestranným sportovcem. Spojení umění se sportem ukazuje např. i graficky zdařilé *Jmenování čestným členem Lukostřeleckého odboru Vysokoškolského sportu v Praze*. Jeho nejmilejším sportem byla cyklistika. Na kole jezdil po Českých Budějovicích i po Praze, kde v Terronské ulici v Bubenči bydlel. Jak píše Pavel Vodehnal, v již citovaném dopise panu Svatopluku Samkovi, měl František B. Kouba v ulici U Generálky v Dejvicích havárii a lehký úraz. Do ran a oděrek se dostala nečistota a během několika hodin grafik zemřel na tetanus. Bylo to v neděli 17. července 1938 v 8:00 hodin ráno.

Pohřben je na hřbitově sv. Otýlie v Českých Budějovicích. Na hrob mu jeho přítel českobudějovický sochař J. V. Schwarz (1908–1988) vytvořil a umístil bustu.

Městské muzeum a Okresní osvětový sbor v Českých Budějovicích uspořádaly od 17. září do 9. října 1938 posmrtnou výstavu grafických prací Františka B. Kouby ve výstavním sále Městského muzea v Českých Budějovicích. Na titulním listě katalogu této výstavy je chybně uveden měsíc úmrtí. Dílo Františka B. Kouby je zastoupeno ve speciálních sbírkách Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích: www.cbvk.cz/katalog

Květa Cempírková

Literatura

Časopis *Linie*, IV. 1934–1935, č. 3, s. 22.

Časopis *Linie*, V. 1935–1936, č. 10–11, s. 78–79.

Souborná výstava F. B. Kouby. Pozvánka, plakát a katalog F. B. Kouba. České Budějovice: Nákladem Budivoje s. a. j. a Sdružení Jihu. Vytiskla knihtiskárna J. Příbyl maj. Stan. Kocmoud v Českých Budějovicích 1934.

Katalog výstavy grafických prací Františka B. Kouby. Městské muzeum v Čes. Budějovicích 17. září–9. října 1938. České Budějovice: Knihotiskárna J. Příbyl, maj. Stan. Kocmoud, 1938, 5 s.

HALLER. M. *Památce F. B. Kouby. Stráž lidu*. Časopis národně sociální. České Budějovice: Josef Tesař, roč. 20, 1938.

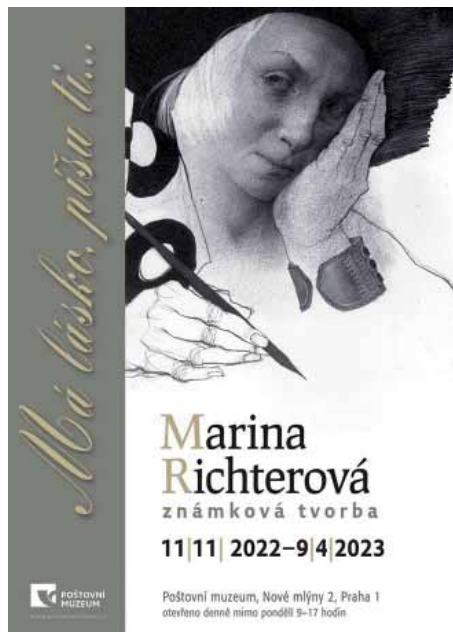
VODEHNAL, Pavel. *44. seznam (exlibris) František B. Kouba: *18. X. 1906 v Budějovicích. †17. VII. 1938 v Praze*. Praha: SSPE, 1943, 2 strany.

VENCL, Slavomil. *České exlibris: minulost a současnost*. Praha: Sdružení českých umělců grafiků Hollar, Nadace Hollar, Památník národního písemnictví v Praze, 2000, 168 s. ISBN 80-902405-3-4.

MARINA RICHTEROVÁ V POŠTOVNÍM MUZEU V PRAZE

11. 11. 2022 – 9. 4. 2023

V rámci tradičního připomínání významných výročí životních jubileí autorů poštovních cenin připravilo Poštovní muzeum v Praze výstavu věnovanou významné grafičce, ilustrátorce a malířce Marině Richterové, která v r. 2022 oslavila 60. narozeniny. Výstava ***Má lásko, píšu ti...*** byla zaměřena především na její známkovou i související volnou tvorbu. Vedle původních přijatých i nepřijatých návrhů známek, obálek prvního dne vydání (FDC) a razítek pro známkovou produkci České republiky a Vatikánu představila umělkyně také svou vlastní známkovou tvorbu, známkové sešitky, které vydává vlastním nákladem. Součástí výstavy byly originální kresby, akvarely, lepty a litografie, exlibris a novoroční blahopřání, které patří spolu se

známkovou tvorbou do rodiny drobné užité grafiky.

Marina Richterová (* 21. června 1962 Moskva) je zavedenou autorkou české známkové tvorby. Po výtvarných studiích se v roce 1983 vdala za českého vědce a přestěhovala se do Prahy. V letech 1983–1990 absolvovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze. Od roku 1990 samostatně tvoří v oboru grafika a ilustrace. Věnuje se klasické kresbě, volné grafice, knižní ilustraci a malbě. Její nezaměnitelná tvorba je ovlivněna studiem historie zaměřené na byzantskou ikonografii, umění Dálného východu, filozofii antické estetiky a evropské renesance.

Do české známkové tvorby vstoupila v roce 2008 emisí Europa–Psaní dopisů *Má lásko...* Její známková tvorba je především zaměřena na tuzemské i světové kulturní osobnosti. Známkou k 255. výročí narození W. A. Mozarta byla vyhodnocena na Grand Prix WIPA ve Vídni jako druhá nejkrásnější známka světa za rok 2011 a v roce 2012 získala cenu Yehudiho Menuhina. Za známku ke 130. výročí narození Franze Kafky získala na Nexofil Award 2014 v Madridu druhou cenu za neoriginálnější design.

Od roku 2014 Richterová spolupracuje s vatikánskou poštovní správou, pro kterou vytvořila šest poštovních známek. Za známku pro Vatikán k 350. výročí úmrtí Rembrandta van Rijn získala v roce 2020 v Asiagu ocenění Accademia Olimpica za filatelistické umění. V současné době připravuje již svou desátou českou známku (aršík) na své oblíbené shakespeareovské téma, jejíž vydání Česká pošta plánuje pro rok 2023.

Jan Langhammer
(podle tiskové zprávy)

PLÁN A SKUTEČNOST HOSPODAŘENÍ V ROCE 2022 A ROZPOČET NA ROK 2023

<i>Příjmové položky:</i>	<i>Plán a skutečnost 2022</i>		<i>Rozpočet 2023</i>
	<i>v tisících Kč</i>		<i>v tisících Kč</i>
Členské příspěvky	325,0	305,6	310,0
Příspěvky na tiskový fond	15,0	19,2	15,0
Inzerce	0,0	0,0	0,0
Trienále	0,0	0,0	126,3
Podíl z internetových aukcí	80,0	63,7	65,0
Prodej spolkových publikací a grafik	70,0	101,7	90,0
Sjezd 2022 / 2023	164,3	219,0	307,0
Příspěvky a dary	10,0	0,0	0,0
Ostatní příjmy	0,0	0,5	15,0
Celkem příjmy	664,3	709,7	928,3

Výdajové položky:

Časopis Knižní značka a přílohy*	130,0	128,0	130,0
Soupisы exlibris a novoročenek	10,0	0,0	12,0
Slovník tvůrců exlibris	15,0	4,9	5,0
Sborník pro exlibris*	80,0	88,0	80,0
Výstavy	0,0	6,0	10,0
Sjezd 2022 / 2023	164,3	187,6	295,1
Trienále	0,0	0,0	126,3
Grafické listy, soubory a publikace	120,0	163,0	135,0
Bankovní poplatky	4,0	0,1	0,0
Režijní náklady na činnost spolku	50,0	67,1	50,0
Valná hromada	25,0	6,2	8,0
Archiv	15,0	17,2	15,0
Účetní evidence	12,0	12,0	12,0
Hospodářka	14,4	14,8	14,8
Nájemné	10,0	12,0	15,0
Finanční podpory ze strany SSPE	10,0	3,3	20,0
Celkem vydání	657,9	710,2	928,2
Hospodářský výsledek	6,4	-0,5	0,1

*včetně poštovného za časopis a sborník

Hospodaření spolku v roce 2022 je převzato z dokumentu Hospodaření_4Q2022, který zpracovala paní Ing. Markéta Bayerová. Hospodaření spolku skončilo v r. 2022 ztrátou 500 Kč. Jmění spolku na účtech a v hotovosti, které činilo k 1. 1. 2022 – **552.400 Kč** a k 31. 12. 2022 – **551.900 Kč**, se snížilo o **500 Kč**. Poštovné za rozesílání Sborníku 2022 bylo zahrnuto do výdajů za Knižní značku. Rozpočet na rok 2023 byl navržen jako **ziskový částkou 100 Kč**.

JUBILANT VÁCLAV SMEJKAL

Václav Smejkal, foto M. Smejkalová

Letošní 23. květen 2023 byl významný pro našeho přítele, malíře, grafika, ilustrátora a sběratele exlibris Václava Smejkal z Lanškrouna – společně s ním jsme oslavili jeho sedmdesáté narozeniny.

Narodil se v Lanškrouně 23. 5. 1953, kde trvale žije. Během studií na ČVUT v Praze navštěvoval výtvarné hodiny u soukromých učitelů. A vyplatilo se, mimo technické profesi se současně věnoval malbě, grafice a ilustraci a v neposlední řadě organizování kulturních akcí.

Jistě jste se už setkali s jeho krásnými grafikami a malbami – podepisuje je JMB.

Vystavoval na více než sto výstavách a většina z nich byly autorské. Hodně spolupracuje se spisovateli a krásně ilustruje jejich knihy – vždy s citem a velkým zaujetím. Velkým zážitkem je pak křest knihy za účasti spisovatele a ilustrátora při představení knihy veřejnosti.

Jeho výtvarná díla jsou zastoupena ve sbírkách muzeí v Lanškrouně, Chrudimi a Rokycanech, ale především v mnoha soukromých sbírkách v Evropě, Americe a Austrálii.

Členem SSPE je od roku 2010. Zúčastňuje se úspěšně akcí typu Trienále, Žeň, Konto bariéry a regionálních a celostátních výstav.

Vyzvídali jsme, jak se dostal k myšlence vytvořit cyklus *Pohledy do historie*. Svěřil se, že rád chodí do jedné kavárny, kde se seznámil s reprodukcemi grafik Rembrandta van Rijn a představa mít doma takovou krásu ho přivedla na myšlenku vytvořit cyklus *Pohledy do historie*, tj. využít náměty starých grafik známých i méně známých a zapomenutých umělců. A zdařilo se.

Václav Smejkal, C3, 2007

Neméně záslužné je jeho vydávání elektronického bulletinu *JMB-Newsletter* – vždycky se těšíme na další číslo – už pro nás připravil 70 čísel. To poslední, jubilejní z 23. 5. 2023 má 20 stran!

Vytvořil rovněž celou řadu exlibris, která se nám moc líbí – mluví i za svého vnuka, který dostal své první exlibris s kresbou slůněte právě od Václava, a stále patří k jeho nejoblíbenějším.

Václave, děkujeme ti za výtvarnou práci, ale i za tu publikační a za organizování setkání, přednášek, posezení s přáteli výtvarného umění. Tvoje žena Maruška je ti velkou oporou, vzájemně se doplňujete. Maruško, také tobě patří velký dík.

Známe se mnoho let a jsem ráda, že Václav do Moravské Třebové často zajíždí. Doufám, že Moravská Třebová brzy napraví, že zde dosud neměl autorskou výstavu.

Václave – přejeme ti hodně zdraví, síly, elánu a těšíme se na tvé grafiky, malby, ilustrace, bulletin a taky na přátelská posezení s tebou a tvou ženou.

Za tvé přátele Marie Moravcová

29. GRAFIKA ROKU 2022

28. CENA VLADIMÍRA BOUDNÍKA

Nadaci Hollar se daří pokračovat v těchto soutěžích. Do soutěže Grafika roku 2022 bylo přihlášeno 592 prací, z nichž 186 grafik a 31 autorských knih bylo vybráno porotou pro výstavu.

Z nominovaných 50 prací udělili porotci autorům 15 cen. Oceněné práce byly vystaveny v nově otevřené České galerii moderního umění (Betlémské náměstí) a ostatní práce v podzemním lapidáriu Betlémské kaple. Ceny byly uděleny 5. 4. 2023 v Betlémské kapli a výstava se konala v době od 6. 4. do 5. 5. 2023. K výstavě byl vydán katalog.

Hlavní cenu v kategorii A (větší formát než A4) získal František Skála za litografii *Příchod mistra* a v kategorii B (malý formát) Magdaléna Vovsová za suchou jehlu v kombinaci s akvatintou *Červená a černá*. Hlavní cenu za autorskou knihu *Dobývání vesmíru* obdržel Lubomír Krupka. Cena za tisk z výšky byla udělena Františku Hodonskému za barevný dřevořez *Pocta Pierre Reverdyemu* a cena za tisk z hloubky Daliboru Smutnému za tři mezzotinty *Chronolo-*

gie světla. Cenou za litografii byl poctěn Mikoláš Axman za grafickou práci *Konec návštěvy* (153 × 300 cm). Rovněž za serigrafii byla udělena cena, a to Blance Ivanové za list *Prepojenie*. Za počítačovou grafiku *Chlorophyta 2022* cenu obdržela Gréta Ulmová. Porota udělila svoji cenu Svatopluku Klimešovi za tři grafické listy – monotypy kolorované ohněm!?

Studentské práce byly hodnoceny v kategorii velký formát, kde zvítězili společnou prací, kterou nazvali *Bremeno*, Barbora Šídllová a Eric Lindheim Marx a v kategorii malý formát, kde se stala vítězkou Nikola Iljučoková za list *Špekáček*.

Hodnotit vystavené grafické práce mně nepřísluší, to bylo věcí odborné poroty. Z celkového pohledu si zaslouží ocenění

Šimon Brejcha, vlastní grafická technika, 2022

instalace grafik v obou výstavních prostorech. Z pohledu sběratele exlibris a drobné grafiky mě potěšilo, že na výstavu byly přijaty grafické práce Jana Híska, Lubomíra Netušila, Martina Manojlína, Oldřicha Jelínka a Jiřího Slívy. Z autorských knih mě zaujal Máchův *Máj* se serigrafii Boris Jirků a kniha *Mařka* Adély Jirků.

Na závěr si dovoluji pochybovat o tom, že platí tvrzení pořadatele, že výstava

Grafika roku představuje výběr nejlepších současné grafické tvorby; chybí zde totiž dodatek: která byla do soutěže zaslána.

Zbývá ještě Cena Vladimíra Boudníka: tu v 28. ročníku obdržel ze čtyř nominovaných Šimon Brejcha, narozený 2. 10. 1963 v Karlových Varech, za velkoformátové grafické listy provedené vlastní grafickou technikou.

Nezbývá než popřát pořadatelům úspěšnou činnost při pořádání dalších ročníků této výjimečné grafické soutěže.

Jan Langhammer

ŽEŇ ČESKÉHO EXLIBRIS PO DVAČTYŘICÁTÉ

Jako každoročně se přehlídka uskutečnila v prostorách Galerie Na mostě Farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové. Vernisáž, které se zúčastnilo kolem čtyřiceti hostů,

prof. A. Hrabálek, doc. J. Roh, M. Rumlarová, 2023, foto J. Šulc

hudebně doprovodili flétnisté ze ZUŠ Střezina v Hradci Králové pod vedením Mgr. Pavla Linhy. Po úvodních slovech kurátorky výstavy Mgr. Marie Rumlarové a zástupce SSPE Mgr. Jarmily Špačkové poděkoval za zorganizování přehlídky děkan farmaceutické fakulty doc. PharmDr. Jaroslav Roh, Ph.D. Zahájení se zúčastnil rovněž bývalý primátor města prof. PharmDr. Alexandr Hrabálek, CSc.

V letošním roce zaznamenala přehlídka mimořádně velkou účast 46 grafiků, kteří vystavili 114 originálních grafických listů! Na přehlídku poslali své nové přírůstky exlibris také čtyři sběratelé. Své knižní značky, jako obvykle, vystavili studenti Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové pod odborným vedením Mgr. Lubomíra Netušila.

Velmi nás svojí tvorbou potěšili žáci Základní umělecké školy v Plzni, Jagelonská ulice, pod vedením Mgr. Jany Vackové, kteří se úspěšně zúčastnili mezinárodní soutěže v tvorbě exlibris, kterou vyhlásilo město Troky (Trakai) v Litvě. Získali zde tři ceny a šest čestných uznání. Celý soubor exlibris se nyní stal součástí přehlídky.

Část výstavy byla věnována vzpomínce na RNDr. Karla Samšiňáka, CSc., dlouhodobého předsedy našeho Spolku, velkého příznivce umění a zapáleného sběratele exlibris, který se narodil před sto lety. Na dvou panelech byla vystavena exlibris Alexe Berana, Jiřího Mandela ml., Hermíny Melicharové, Miloslava Nováčka, Jindřicha Nováka, Václava Sivka a Karla Vodáka, od jejichž narození letos uplyne rovněž sto let.

Tisk katalogu přehlídky byl finančně podpořen městem Hradec Králové v rámci dotačního programu 23DKU01. Velmi za to děkujeme.

Marie Rumlarová
a Jarmila Špačková

EVA VLASÁKOVÁ VYSTAVOVALA V HOLLARU

U příležitosti významného životního jubilea se uskutečnila retrospektivní výstava grafik, kreseb a litého skla významné české umělkyně Evy Vlasákové. Její práce ve všech vyjmenovaných

oborech činnosti jsou plné nových nápadů a jakési neklidnosti. Vše je jakoby v pohybu, v očekávání nějaké nezbednosti a plné úsměvné pohody. Drobné postavičky poletují mezi rozvernými představiteli zvířecí říše a vše je zasazeno do přírodní kulisy, a to jak v černobílém provedení, tak v pestrých barvách. Z drobné grafiky byly vystaveny kresebné novoročenky a exlibris provedené v suché jehle. Celá čelní stěna výstav-

rozmanitě, někdy i zdánlivě nespojitelné motivy.“ Nelze než souhlasit!

V minulosti jsme v Knižní značce uveřejnili části autorčiných dopisů z exotické ciziny. Z těchto cest zde byly vystaveny dva deníky formátu A4 s mnoha kresbami a hustě popsanými stránkami, a což mě, který nevystrčil z Evropy nos, zaujalo, byl seznam zemí, které navštívila (s batůžkem): Mexiko, Guatemala, Honduras, Peru, Salvador, Nikaragua, Kostarika, Panama, Belize, Bolívie, Srí Lanka, Indonésie, Malajsie, Kolumbie, Ekvádor, Chile, Argentina, Brazílie, Kuba, Thajsko, Kambodža, Laos, Vietnam, Japonsko a Nový Zéland.

Prejeme jubilantce zdraví a neutuchající nepokoj.

Jan Langhammer

ní síně byla zakryta kresbou na papíře s příznačnými motivy autorky. Kresby v meších rozměrech byly na všech dalších stěnách. Vitrína ve stěně ukrývala lité sklo s nápaditou barevností a pitoreskními tvary. V průvodní skládance k výstavě Jiří Machalický píše: „Projevuje bohatou představivost, užívá jednotlivé znaky a symboly, které vystihují její vztah k současnosti. Uplatňuje výraznou zkratku, v její tvorbě se prolínají

SJEZD A VÝSTAVA EXLIBRIS, VARESE 2023

Ve dnech 5–7. května 2023 se předvedla SSPE Miroslav Petřík a člen výboru Mgr. Alois Sassmann zúčastnili XII. mezinárodní soutěže exlibris a 7. mezinárodního setkání exlibristů, které se konaly v Grand Hotelu Palace v italském městě Varese. Součástí sjezdu byla výstava 23 + 23 ve Villa Mauroner v italské obci Santa Maria Longa (Udine), na niž jsou od 1. 5. do 30. 9. 2023 vystaveny grafiky 23 českých a 23 italských současných výtvarníků, která pak bude putovat Evropou. V pátek 5. 5. 2023 večer byla zahájena výstava italského grafika Paola Rovegneho (*1941). V sobotu 6. 5. 2023 se od rána do večera konaly výměny exlibris a přátelské hovory mezi sběrateli a výtvarníky. Početnou delegaci zde tvořily mladé polské výtvarnice, které ve Varese získaly několik ocenění. V sobotu odpoledne

byla v hotelovém suterénu otevřena kongresová výstava soutěže na téma Pinocchio, jíž se zúčastnilo 170 výtvarníků z celého světa (od nás žádný). O sobotním slavnostním večeru byly vyhlášeny výsledky této mezinárodní soutěže a M. Petřík a A. Sassmann na něm poděkovali panu Marku Franzettimu, generálnímu sekretáři AIE (Associazione Italiana Ex libris), za zorganizování výstavy 23 + 23 a pozvali všechny přítomné na náš říjnový sjezd v Teplicích.

Alois Sassmann

M. Petřík, A. Mensiová, M. Franzetti, A. Sassmann, Varese, 2023, foto K. Vašíčková

UTRPENÍ ČLOVĚKA ZVANÉHO KRISTUS VE ČTRNÁCTI ZASTAVENÍCH

Před třiceti lety jsem poprvé pracoval na Křížové cestě. Listy měly sloužit jako ilustrace k bibliofilskému vydání básnické sbírky, bylo realizováno pět listů. O práci vznikly pochvalné recenze, např. J. F. Chassainga, prezidenta francouzské společnosti sběratelů AFCEL, pro světové trienále grafiky v Chamalières 2007. Avšak vytvořit všech čtrnáct zastavení by námětově i počtem bylo přespříliš, zaplnilo by to i celý byt. Jedinou cestou, jak zkrotit rozlehlost tématu, bylo usadit všechna zastavení na jedinou grafickou matici o rozměrech 14 × 70 cm. Není mi známo, že by toto téma bylo v tomto rozsahu zpracováno na jediné desce, patrně se jedná o unikát. Pracoval jsem od počátku listopadu 2022 s tím, že to bude hotovo do konce roku, ale... nakonec jsem finišoval na Velký pátek 2023. V tuto námětově inspirující dobu byly i televizní obrazovky naplněny utrpením Krista. Svě doteky s námětem jsem promítl do názvu. práce: *Utrpení člověka zvaného Kristus*. Odsouzený, zbičovaný a posléze ukřižovaný Ježíš Nazaretský byl člověk obětující svůj život za lidstvo a své ideje. Hrůzný akt má tři důležité postavy: **Pilát**, reprezentant moci okupujícího Říma, který potlačuje protirímské aktivity (na kříž v době svého místodržitelství poslal 300 nešťastníků, přesto Krista osvobozuje, poté pod tlakem kléru jej nechává zbičovat, ale chrámoví mocní dále požadují ukřižování), **Kaifáš**, židovský velekněz, ohrožený příchodem očekávaného mesiáše, a **Ježíš Nazaretský**, zakladatel křesťanství (víme o něm mnoho a současně skoro nic).

Chtěl jsem, aby moje Křížová cesta byla přijatelná pro věřící i nevěřící. Pro umělce je to obrovský lidský motiv a nezáleží na tom, zda je křesťanem či nikoliv. Každý člověk v něco věří, ač si to často neuvědomuje.

Pavel Hlavatý

Pavel Hlavatý, C3+C4+C5, 14 × 70 cm, 2023

PUBLIKACE

■ **SAMŠIŇÁK, Jan. *Příběhy Karla Samšiňáka. Kratochvilné čtení***

Autorská dvojice Sylva a Jan Samšiňákoví přivedla na svět začátkem roku 2023 rokošné kratochvilné čtení se vzpomínkami na dr. Karla Samšiňáka, Janova otce.

V kapesním formátu 16 × 11,5 cm sestavil pestrý kaleidoskop dvaceti pěti krátkých příběhů ze života světově proslulého přírodovědce-biologa jeho syn Jan Samšiňák. Čtenář je přečte jedním dechem, neboť vůbec nejsou učeným a suchopárným pojednáním o jeho zásluhách v oboru parazitologie a potažmo i v oborech, jako je výtvarné umění a vlastivěda. Jsou to vtipně popsané zážitky nabitě humorem a často s překvapivým rozuzlením a vyprávěné anekdoty, kterými tato mimořádná osobnost dokázala pobavit své přátele sběratele a „zdrželance“ kolem kadluby v soboteckém Šolcově statku.

Co se týče autora textů Jana Samšiňáka, evidentně se potatil a jablko nepadlo daleko od stromu. Mistrně zvládl otcovu příslovečnou ironii, strohý a věcný tón vyprávění, takže se mu záměr představit autora četných statí o roztočích a zasvěcených kunsthistorických publikací zcela jinak a laskyplně vrchovatě zdařil. Janova manželka Sylva, rozená Benešová, přispěla nemalou měrou k půvabu knížky svými líbeznými ilustracemi, které tvořila s pomocí kocoura Zrzka. Tato drobná, půvabná publikace vyšla u příležitosti tří výročí: k 100. výročí narození a k 15. výročí úmrtí Karla Samšiňáka a k zahájení 50. návštěvnické sezóny galerie v Šolcově statku.

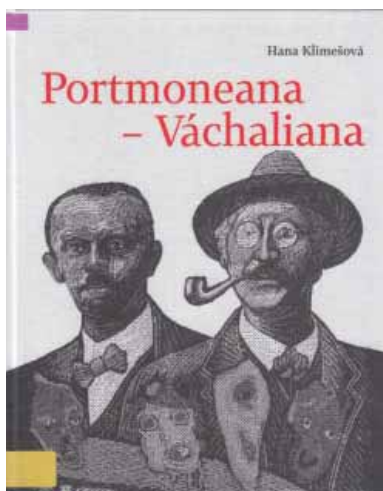
Vydáno nákladem Jana Samšiňáka; 64 stran, 25 obrázků Sylvy Samšiňákové, 40 fotografií. Varnsdorf: Vladimír Němeček, nakladatelská a vydavatelská činnost, 2023, 1000 výtisků. K dispozici u vydavatele Jana Samšiňáka.

Jiří Ort

■ **KLIMEŠOVÁ, Hana. *Portmoneana – Váchaliana***

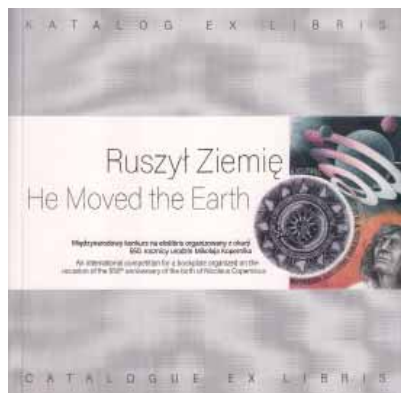
Litomyšl: Regionální muzeum v Litomyšli, 2022, 176 stran, 145 obrázků (z nich 29 exlibris), 9 fotografií, pevná vazba, 26,5 × 21,5 cm. Katalog stejnojmenné výstavy ze sbírky Regionálního muzea v Litomyšli spravujícího Portmoneum – Muzeum Josefa Váchala, konané 10. června – 11. září 2022 v Portmoneu – Muzeu Josefa Váchala. ISBN 978-80-88464-01-3. Tisk: H. R. G., spol. s r. o., Litomyšl, náklad neuveden. Obsah: Úvodní slovo. Předmluva. I. Sběrka Portmonean a Váchalian. II. Příběh Josefa Portmana. Katalog: Sběratel krásných věcí kořící se slunci. Portmanova literární božstva. Jen nežít marně. III. Příběh Josefa Váchala. Katalog: Štěstěna vrtkavá. Smrt dřevorytce. IV. Příběh Portmonea – Muzea Josefa Váchala. Katalog: Vizionář a hybatel dějin. Magická trojka. V. Knihovna. Závěr. Prameny a literatura. Použité zkratky. Jmenný rejstřík.

Katalog výstavy uspořádané v malém prostoru Portmonea potěší ty milovníky Váchalova díla, kteří neměli možnost si tuto výstavu osobně prohlédnout. Bezesporným kladem je obrázkový katalog vystavených grafik, exlibris a bibliofilii, jejichž autory, ilustrátory či tiskaři byli: Josef Váchal, Josef Portman, Josef Hodek, Jan Konůpek, Zdenka Braunerová, Albert Schamoni, George Grosz, Milada Marešová, František Koblíha, Karel Wellner, Pravoslav Kotík, Vítězslav Fleissig, Minka Podhajská, Antonín Píč a Karel Svolinský. Výstava byla doplněna grafickými pracemi současných autorů se vztahem k Josefu Váchalovi: Pavla Piekara, Petra Palmy, Františka Müllera, Tomáše Hausera, Josefa Prokopa, Zbyňka Hruby a Ladislava Sýkory.

■ **Ruszy Ziemię. He Moved the Earth.** Katalog ex libris

Katalog mezinárodní soutěže v tvorbě exlibris u příležitosti 550. výročí narození Mikuláše Koperníka (1473–1543). Soutěž vypsal a katalog vydala Vojvodská veřejná

knihovna Emilie Sukertowej-Biedrawiny v Olštýnu v roce 2023. Katalog má 96 stran, 66 obrázků, je brožován a jeho rozměry jsou 20,5 × 21 cm. ISBN 978-83-959825-7-6. Text polský a anglický. Soutěže se zúčastnilo 55 grafiků z Polska (36), Běloruska (1), Česka (2), Francie (7), Itálie (3), Německa (1), Norska (1), Rumunska (1), Španělska (1) a Ukrajiny (2). Čtyřčlenná porota rozhodla takto: I. cena Agata Dworzak-Suboczová z Polska, II. cena Robert Sowa z Polska, III. cena Kamil Kocurek z Polska a cenu ředitele pořádající knihovny obdržel **Zbygniew Kubeczka** z Česka. Mezi dalšími šesti

nominovanými je **Pavel Hlavatý**. Výstava prací účastníků soutěže byla doplněna exlibris ze sbírky Romana Nowoszewskieho s obdobnou tematikou (jedno od Petera Kocáka ze Slovenska).

Mikuláš Kopernik byl astronom, matematik, právník, stratég a lékař, římskokatolický duchovní a tvůrce heliocentrické teorie. Jsou po něm pojmenovány krátery na Měsíci a na Marsu a také prvek kopernicium s protonovým číslem 112. [Wikipedie](#).

Během zájezdu na mezinárodní soutěžní přehlídku Malbork 2013, který pro naše členy připravil Jirka Hlinovský, jsme mimo jiné navštívili katedrálu ve Fromborku, kde je M. Koperník pochován, a při zpáteční cestě jsme se zastavili v Toruni, v jeho rodném městě.

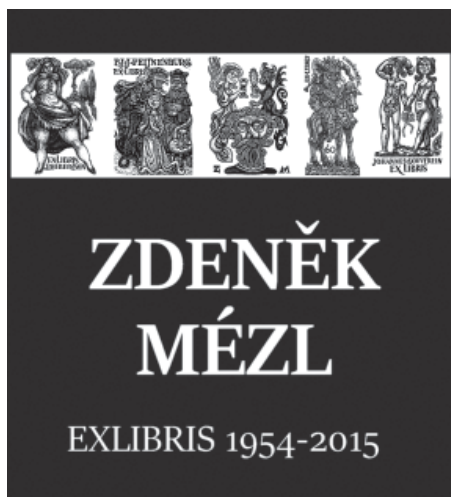
■ **PAVELKA, Emil. Stanislav Kostka Neumann a exlibris**

Praha: SSPE, 2023, 56 stran, 8 obrázků, barevná obálka s titulem a 13 obrázky, 21 × 15 cm. Tisk: Plzeň, tiskárna Král, 80 výtisků. Jedná se o novodobé vydání strojopisu JUDr. Emila J. Pavelky z roku 1972, ve kterém je podrobně popsáno a zdokumentováno přibližně dvacetileté období zájmu o exlibris básníka, novináře a spisovatele St. K. Neumanna před vznikem SSPE (1895–1916). Text je členěn do třiceti kapitol a doplněn 249 vysvětlivkami a seznamem použité literatury. Text ze strojopisu dr. E. J. Pavelky přepsala Martina Vyšohlídková, DiS., BBus., z Knihovny Národního muzea. Reprodukce exlibris poskytly: Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, Památník národního písemnictví v Praze, Muzeum Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech zapůjčením časopisu *Nový kult* (1899) a soukromí sběratelé. Fotoreprodukce uměleckých vazeb poskytlo dr. E. J. Pavelkovi Moravské muzeum v Brně. K tisku připravil Ing. Jan Langhammer, CSc.

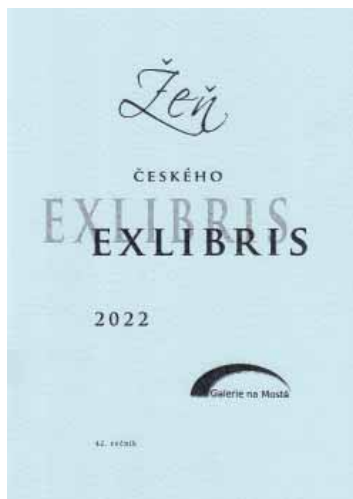

■ **KŘÍŽ, Luděk –VÁVERKA, Patrik. Zdeněk Mězl. Exlibris 1954–2015**

Podolí u Brna: Protis, 2023, 275 s. (nestránkováno), 249 obrázků, 2 fotografie, barevná obálka, 18 × 16 cm. Tisk: Podolí u Brna, Protis, 120 číslovaných výtisků, barevný digitální tisk, brožováno. ISBN 978-80-87844-23-6. Obsah: Úvodní text Zdeněk Mězl. Exlibris 1954–2015 (obrazový soupis 244 exlibris). Soupis exlibris. Rejstřík vlastníků

exlibris. Doplnující poznámky. Citace Z. Mězla: Pokud jde o sběratelství drobné grafiky a exlibris, jde nepochybně o buržujánské přežitky, neškodnou kratochvíli vymírajících středních vrstev. Význam a počet takto postižených šlechtických podivínů nikdy nestál mocným tohoto světa za pronásledování těchto sektářů. Neviditelná ruka trhu dnes sice zasahuje i do spolku baráčníků, holubářů i exlibristů, nadnárodní trust'i mají však jiné starosti a hobby. Výroba a sběratelství exlibris je spjata s dvacátým stoletím, knihou, uměním, kulturou a humanismem. Tedy hodnotami, které očividně do post-kulturního světa globálně vymytých technokratických mozků, adorisátorů brachiální síly a plytkých bavičů průměru a podprůměru jednadvacátého století nepatří. Váš Zdeněk Mězl.

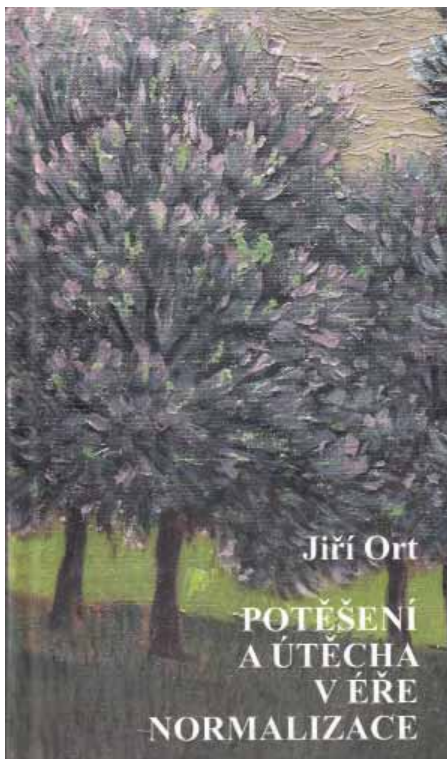

■ 42. žeň českého exlibris za rok 2022

Hradec Králové: Farmaceutická fakulta UK, České farmaceutické muzeum, SSPE a jeho sekce v Hradci Králové, Galerie Na mostě, 2023, 48 s., obálka, 70 obrázků, katalog sestavila Mgr. Ladislava Valášková, Ph.D., náklad 100 výtisků. Tisk: Kostelec nad Orlicí, AG TYP. Obsah: RNDr. Karel Samšišák, CSc. Účastníci přehlídky: 33 českých autorů, 95 exlibris. Univerzita Hradec Králové: 20 studentů, 20 exlibris. Základní umělecká škola Plzeň: 15 žáků, 15 exlibris. Soupis autorů, kteří se zúčastnili výstav (33.–42.). Zkratky škol. Zkratky grafických technik. Poděkování za sponzorské dary. Tiráž.

■ ORT, Jiří. *Potěšení a útěcha v éře normalizace*

Ústí nad Labem: Statutární město Ústí nad Labem, 2023, 141 stran, 77 obrázků (z nich 30 exlibris a 1 novoročenka), 21 fotografií, 32 barevných příloh (z nich 21 exlibris), pevná vazba, 22 × 13 cm. 70. a 80. léta XX. století v ústeckém umění. Memorabilia ustensis sv. 13. ISBN 978-80-86475-70-7. K vydání připravily Archiv a Muzeum města Ústí nad Labem. Tisk: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o., Ústí nad Labem, náklad 300 výtisků. Obsah: Úvod. JAK JSEM SE ZAPOJIL. Z Prahy na průmyslový sever. Ducháček to zařídí. Oblastní středisko Dílo. Klub přátel výtvarného umění. Na rozloučenou s chemičkou. JAK JSEM JE ZNAL. O Mistru Janovi, nepřijatém do cechu malířského (Jan Daniel Smetana). O příteli Mirku Matoušovi. Jak kreslil Miroslav Houra. O dlouholetém přátelství se známým kolegou z fakulty (Vladimír Šavel ml.). Putování za excelentní grafičkou do pohraničí (Alena Bílková). Básník Českého středohoří (Dan Richter). O profesoru Jaroslavu Brožkovi. Od neskonalé úcty k hlubokému zklamání (Jaromír Neumann). O životních peripetiích zarputilého samotáře (Jaroslav Klápště). Hrst vzpomínek na filmaře, animátora,

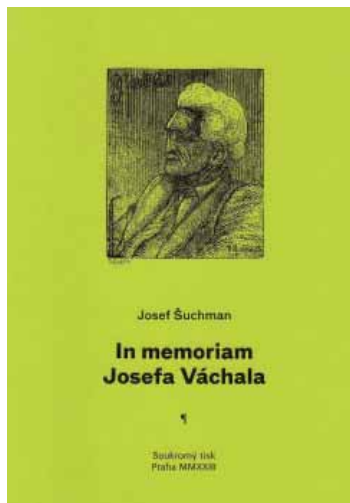

ilustrátora, malíře a grafika (Josef Kábrt). Za Josefem Jírou a Janem Škvárou. O malíři ticha Vladimíru Komárkovi. O Bořku Šípkovi a jeho partě sklářů. JAK JSEM SI ZALOŽIL SBÍRKU UMĚNÍ. Chvála ústeckého sběratelství. O předválečných knižních značkách bohaté ústecké honorace. Co vyprávěl dům, ve kterém žiji. Co chci v Ústí nad Labem. O autorovi. Soupis vybraných zkratek. Jmenný rejstřík.

Půvabná publikace nám dává nahlédnout do kulturního života v Ústí nad Labem v době tzv. normalizace (po vpádu vojsk Varšavské smlouvy) očima našeho dlouholetého člena PhDr. Jiřího Orta, který rovněž nemalou měrou přispěl k šíření kultury mezi občany tohoto našeho severního průmyslového města. Je to jeho již třetí memoárová publikace.

■ **ŠUCHMAN, Josef. *In memoriam Josefa Váchala***

Praha: soukromý tisk. 2023, 16 s., 2 obrázky, 1 fotografie, obálka s titulem a portrétem J. Váchala od A. Mackové, 21 × 15 cm. Účastníkům valné hromady SČB dne 13. 5. 2023 věnuje autor. Tisk: Praha, Art D – grafický ateliér Černý, 220 výtisků. Obsah: Publikace o Josefu Váchalovi, včetně diplomních prací. Umělecké monografie, slovníky a periodika s texty o Josefu Váchalovi a katalogy k výstavám. Obecné umělecké monografie obsahující v různém rozsahu texty o Josefu Váchalovi. Knihy Josefa Váchala jeho se týkající a korespondence. Další reprinty knih a graf. souborů Josefa Váchala a jiných autorů jím ilustrované. Přehled výstav Josefa Váchala (většinou s katalogy uvedenými v soupisech nebo jen s drobnými poznámkami). Tiráž.

Jan Langhammer

ČASOPISY

■ **EXLIBRIS ABOENSIS, Nro 120, 1/2023, Finsko**

Číslo má na titulní stránce obálky reprodukována exlibris z výstavy Make love not war v Polsku. Samostatná stránka je věnována novoročenkám PF 2023 (jedna od O. Jelena). Orvo Mäkelä (1938–2020), nakladatel a novinář a jeho exlibris. Devadesát let ručního knihařství V. & Jokinen. Světové knihovny na exlibris a jejich fotografie. Výstavy exlibris a setkání ve světě. Tauno Huhtala; jeho exlibris. Iida Ojanperä jako hostující umělec. Razítková exlibris. Moje exlibris: Alf Rehn. Aukce exlibris v Amsterdamu. Příběhy exlibris (dopisy). Osobnost a její exlibris: spisovatelka a učitelka Aili Konttinen 1906–1966. Série exlibris časopisu Nuori Voima 10/1933. Téma kytary na exlibris. Autoři a exlibris z Kazachstánu. PF 2023, rok králíka.

■ **GRAFIEKWERELD, No. 1., 2023, Nizozemsko**

Časopis nově vychází s 36 stranami místo dřívějších 24. V tomto čísle je představena umělkyně Wendeliena Schönfeldová v rozsáhlém článku o její grafické práci od Pietera

Jonkera. Následuje příspěvek Petera Kooijeho o méně známém umělci Adrianusi Visserovi (1899–1962), po němž následuje článek Maartena Giltaye Vetha o novoročních přáních se smysluplným poselstvím. Cees Lith představuje 10 exlibristických kuriozit od deseti autorů. Evert Veldhuizen diskutuje o indických exlibris od C.A. Liona Cacheta. Předsedkyně Connie Stumpelová představuje své nové exlibris a Anneüs van der Bee osvětluje vývoj prodeje knih.

■ **GRAPHIA, Tijdschrift voor ex-libristkunst. Nummer 2023/1, Belgie**

V seriálu o PF je diskutováno o některých novoročních přáních vzniklých těsně před válkou či během druhé světové války. Je zajímavé vidět, jak některé novoročenky jasně odkazují na blížící se nebo probíhající válku a některé jiné ji zjevně zanedbávají. Pozoruhodné exlibris prezentované v tomto čísle vytvořil italský rytec Italo Zetti před nějakou dobou pro holandského sběratele Eugèna Strense. Jack van Peer přidal poslední kapitolu do své série o dekadenci v moderním exlibris. Diskutuje o zbývajících exlibris ze svého původního výběru, která okamžitě nevnímáme pod označením „sedm smrtelných hříchů“ (jedno od H. Čáповé). Následně je představena belgická grafička Riet Boschová, manželka slavného leptaře a malíře Waltera Bremse. Specializuje se na konstruktivní umění, ale v mladších letech vyryla několik exlibris, která byla objevena teprve nedávno. Luděk Kříž je vášnivým českým sběratelem – za deset let on a jeho rodinní příslušníci objednali ne méně než 333 exlibris; připomínáme, že loni na podzim zorganizoval brněnské setkání exlibristů (reprodukce exlibris od R. Kaiserové, M. Manojlína, V. Preissiga, F. Koblihy, M. Richterové, T. Hřivnáče, V. Suchánka). Jak je zvykem, jsou představeni dva mezinárodně známí tvůrci exlibris: Lanfranco Lanari z Itálie již několik desetiletí tvoří v leptu a je zejména známý pro své krajiny s věžemi a mrakodrapy; Druhým je polský grafik Mariusz A. Dański, který se specializuje na počítačovou grafiku. Jeho nejnovější návrhy se vyznačují rastrovou strukturou. Nová exlibris reprodukována v tomto čísle vytvořili: Alena Antonová, Jan Černoš, Zdeněk Janda, Kalina Králova, Safiya Piskunová, Marie Plyatsková, Roman Romanyshyn a Liu Shuohai. Český umělec Oldřich Jelen vytvořil v litografii exlibris pro Huga Viaena; rozpadající se kámen v podobě tváře lze vnímat jako komentář k našemu modernímu světu v mnoha ohledech, jak vysvětluje majitel listu.

■ **L'EX-LIBRIS français, N° 285, 2022**

Je dokumentována 123 reprodukcemi tvorba exlibris Heleny Nuéové (1952–2022); převážná většina exlibris je provedena mědirytinou. Následuje obrazový soupis exlibris, která vytvořil Jacques Pierre; je zobrazeno 23 exlibris provedených technikou P8 – originální fotografie. Jacques Laget doplňuje své předchozí články o další kuriosní exlibris, zámecká exlibris a heraldická exlibris, která vytvořil Henry André (1857–1932). Podobně je doplněn předchozí článek o Renné Henry–Munschovi o dalších šest exlibris. Zemřel český malíř a grafik Ota Nalezinek (4. 5. 1930–16. 1. 2022); žil a pracoval v Lucembursku.

■ **Mitteilungen der Österreichische Exlibris-Gesellschaft** 1/2023

ÖEG slaví v letošním roce 120. výročí svého vzniku. T. Cernajsek, předseda ÖEG, se ve svém článku věnuje jak minulé, tak současné spolkové činnosti a spolkovým osobnostem. G. Nemeth píše ve svém článku o třech exlibris od francouzského umělce Raymonda Prévosta (1891–1974?) pro Aristida Bruanta (1851–1925), francouzského kabaretního zpěváka a spisovatele.

■ **SELC-EXPRESS, Nr. 123 / April 2023**, Švýcarsko

Sjezd SELC se koná 8. a 9. září 2023 v Basileji v Univerzitní knihovně. Výstava Hanse Witziga (1889–1972), učitele kreslení, ilustrátora, grafika, tvůrce exlibris, historika umění a sochaře se konala v Curychu pod názvem Vom Schlaraffenlad zum Totentanz. Na čtyřech stránkách je stručný obsah románu J. Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* doprovázený exlibris se zobrazením Švejka (mimo jiné dvě od V. Cinybulka a jedno od K. Šafáře). Následuje článek *Vojtěch Cinybulk, tvůrce exlibris* se šesti zobrazenými a popisovanými exlibris. Pro Paula Antona Wickarta (1760–1832), soudce, radního a sběratele starožitností ve švýcarském městě Zug, vytvořil exlibris Carl Josef Klausner (1782–1808) se zobrazením pomníku se jménem majitele. Dvě zajímavé novoročenky (z roku 1942 a současná). Mosty na exlibris (1. část). Nová výroční publikace SELC: Švýcarské tvůrkyňe exlibris II. Z 1. na 2. ledna 2023 zemřela Elfriede Weidenhausová, německá malířka a ilustrátorka; narodila se 9. 9. 1931 v Berlíně, mimo jiné vytvořila několik exlibris pro našeho člena Ing. Jiřího Soukupa s motivem koní.

Jan Langhammer

VÝSTAVY

Galerie HOLLAR, Smetanovo nábřeží 6, 110 00 Praha 1

13. 7. – 6. 8. 2023	Známková tvorba
10. 8. – 3. 9. 2023	Světlo a stín
7. 9. – 1. 10. 2023	Černý humor: Petr Palma, Jiří Slíva a jejich hosté
5. 10. – 29. 10. 2023	Přesahy

Galerie U Kellerů, náměstí Kašpara Šternberka 68, 338 28 Radnice

19. 6. – 30. 7. 2023	Jana Vacková a Eva Vlasáková, volná grafika, exlibris, novoročenky
31. 7. – 10. 9. 2023	Josef Váchal
11. 9. – 22. 10. 2023	Vladimír Veselý

Muzeum Šumavy Sušice, náměstí Svobody 40, 342 01 Sušice

18. 7. – 17. 9. 2023	Josef Hodek, volná grafika, exlibris, novoročenky

Centrum současného umění, DOX.

Knihovna Archivu současného umění, Poupětova 1, Praha 7

8. 6. – 2. 9. 2023	Pohled do archivu 16. Ex libris

Městské muzeum Moravská Třebová, Svitavská 315/18, 571 01 Moravská Třebová

19. 5. – 27. 8. 2023	Oldřich, Veronika a Františka Jelenovi, litografie

ZPRÁVY Z VÝBORU SSPE

■ **Výborová schůze 1. 3. 2023** se konala v archívu SSPE v Praze, Banskobystrická 1, za vedení předsedou M. Petříkem a za účasti tři členů výboru a dvou hostů: Ing. M. Bayerové a V. Bogdanova. Spolek založil účet u MONETA Money bank. Spolek podpoří finančně tisk katalogu Žeň českého exlibris 2022. Naši výstavní účast na veletrhu Svět knihy Praha 2023 dohodne Mgr. J. Špačková. Přílohou Knižní značky 2/2023 bude Adresář členů SSPE včetně e-mailových adres a telefonních čísel.

■ **Valná hromada 25. 3. 2023** se konala v Domě dětí a mládeže Spektrum v Praze-Karlíně za účasti 68 členů. Zprávu o činnosti přednesl předseda M. Petřík, zprávu o hospodaření Mgr. J. Špačková a zprávu kontrolní komise V. Bogdanov. Byl zvolen výbor SSPE ve stejném složení jako v minulém volebním období, tj. předseda Miroslav Petřík z Týna nad Vltavou, 1. místopředseda Mgr. Jakub Pich z Českých Budějovic, 2. místopředseda Mgr. Alois Sassmann z Malšic, hospodářka Mgr. Jarmila Špačková z Hradce Králové a Ing. Marie Moravcová z Moravské Třebové a rovněž kontrolní komise zůstává ve stejném složení: předseda Vladimír Bogdanov z Prahy, členové Ing. Michala Davidková z Prahy a Ing. Rudolf Peleška z Písku. Navržené a schválené **změny stanov** SSPE: o udělení čestného členství rozhoduje výbor; při nezaplacení členského příspěvku do jednoho roku členství zaniká; splatnost členského příspěvku je k 31. březnu; členům starším devadesáti let se členský příspěvek promíjí (pokud byli členy alespoň po dobu deseti let); funkční období zvolených orgánů spolku jsou čtyři roky. V roce 2023 vyjdou: čtyři čísla Knižní značky s jednou grafickou přílohou Jana Kavana, Sborník pro exlibris a drobnou grafiku (k sjezdu v Teplicích), strojopisy Emila J. Pavelky (v omezeném nákladu 80 kusů): Stanislav Kostka Neumann a exlibris, Sběratel a novinář Jan Dlabač, MUDr. František Tichý (1875–1949) a grafický soubor Petra Minky Italská renesance. Účastníci jarního a adventního podvečeru obdrží drobný grafický list. Grafický list obdrží rovněž letošní jubilanti spolu s blahopřáním. Spolek podpoří vydání katalogu Žeň českého exlibris 2022. V souvislost se sjezdem sběratelů exlibris v Teplicích 2023 uspořádá spolek výstavu k XVII. trienále českého exlibris a vydá příslušný katalog.

■ **Výborová schůze 29. 4. 2023** se konala v archívu SSPE v Praze, Banskobystrická 1, za vedení předsedou M. Petříkem a za účasti jedné členky výboru a jednoho hosta – doc. F. Černocho. Grafiku pro účastníky Jarního podvečera 2023 vytvoří Jana Kotschová technikou suché jehly. Členové dluží na členských příspěvcích koncem dubna 42 tisíc korun; dlužníci obdrží upomínky. V Centru současného umění DOX v Praze budou vystavena na osmi panelech exlibris vytvořená našimi členy z původní výstavy v Galerii Skleňák z r. 2019. Neúčastnili jsme se vlastní expozicí na veletrhu Svět knihy Praha 2023 pro vysoké finanční požadavky pořadatele. Květnová výborová schůze se konat nebude.

Výbor SSPE

Z DOPISŮ

Vážený pane inženýre,
děkuji vám za velice hezký příspěvek v první letošní Knižní značce na téma málo známých exlibris a jejich známých i neznámých autorů.

K exlibris jsem se dostal díky MUDr. Jiřímu Kačerovi, CSc., z Hradce Králové. Získal jsem od něj překrásný lístek Jiřího Švengsbíra s motivem Letohrádku královny Anny. A byl jsem v pasti. Od té doby uplynulo více než padesát let. Jako sběratelského mladocha mě zaučovali staří sběratelé do tajů a krás těchto kouzelných lístků v době, kdy se nikdo nepídil po špičkových, a hlavně mnohobarevných technikách. A tak se ze mě stal jeden z těch podivínů, kteří vybudovali svoji sbírku na starých klasických knižních značkách, nejen našich ale výměnou i zahraničních. A protože léta přibývají a už nemám pomalu sbírku kde ukládat, sáhl jsem k nové inventarizaci a pro určování autorů a základních dat používám prameny, o kterých ve svém příspěvku píšete. Ještě bych přidal soupisy maďarské, které jsou velmi pečlivě vedené. Co mě však irituje, je Moravská galerie v Brně, kde chybí nejen obrázky, ale i identifikace. Nejhorší je poznámka u techniky provedení – Dobová rozmnoženina. Galerie by snad mohla mít odborníka, který rozezná alespoň základní grafické techniky. Mohu Vám říci, že opomíjení starých tvůrců a opovrhování obyčejnými pérovkami je nejen neúcta k tomuto druhu výtvarné tvorby, ale i přehlížení historie, protože každý, i ten nejobyčejnější lístek se podílí na historii exlibris v naší zemi. A opomíjet je by bylo nejen škoda, ale i zkreslování historie a vývoje české knižní značky. Příkládám jako ukázkou, kolik puvabu v sobě má i drobná zinkografie od Aloise Moravce.

Alois Moravec, P1, 1934

Ing. Miroslav Tomek z Poděbrad
Pan Vladimír Pospíšil určil pomocí svého rejstříku exlibris, který nedávno dokončil, autora exlibris Elly Bednaříkové. Je jím Karel Wellner a je to zinkografie z r. 1919.

Lgh

ZMĚNY ČLENSTVÍ

■ **NOVÍ ČLENOVÉ:** 10800 PhDr. Ewa GRIGAR, Ph.D., Drtinova 358/20, 150 00 Praha; 10798 Michal KADLEC, Jamné 30, 666 01 Tišnov; 10799 JUDr. Jana KUREŠOVÁ, Vaňovská 152/46, 400 01 Ústí nad Labem; 10797 Markéta PRCHLÍKOVÁ, čp. 67, 390 02 Lom; 10796 Hana ŠNAJDROVÁ, Sportovní 1118, 468 51 Smržovka.

■ **UKONČENÍ ČLENSTVÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST:** 10501 Marie FRKOVÁ z Prahy, 10663 Věra JELÍNKOVÁ z Karlových Varů, 10773 Jan MAREČEK z Uherského Brodu, 10507 MUDr. Věra PAVLÍČKOVÁ z Prahy.

■ **ZMĚNA ADRESY:** 10112 Ing. Jiří HRUŠKA, Mánesova 2275, 272 01 Kladno; 10781 Helena KALNÁ, Tovární 1074, 252 43 Průhonice.

Výbor SSPE

Identifikační číslo ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl L, vložka 237: 004 43 522, zapsáno 1. ledna 2014.

Poštovní adresa:

Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

Webové stránky: www.sspe.cz.

Číslo účtu/Konto:

2501272505/2010 v CZK, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.

Číslo účtu/Konto:

2001272509/2010 v EUR, IBAN: CZ3020100000002001272509, BIC: FIOBCZPPXXX, Fio banka, a. s., se sídlem V Celnici 1028/10, 110 00 Praha 1.

Předseda: **Miroslav Petřík**, Tyršova 26, 375 01 Týn nad Vltavou.

E-mail: petrikjudo@seznam.cz. Mobil: 602 154 055.

Hospodářka a členská evidence: **Mgr. Jarmila Špačková**,

Čajkovského 914/54, 500 09 Hradec Králové.

E-mail: pausinka@gmail.com. Mobil: 606 610 698.

Redaktor Knižní značky: **Ing. Jan Langhammer, CSc.**,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň.

E-mail: langhammer.jan@quick.cz.

Telefon: 377 265 076.

Redaktor Sborníku pro exlibris a drobnou grafiku: **Ing. Ladislav Žák**,

Hrdličkova 2189/12, 148 00 Praha.

E-mail: zaking@volny.cz. Mobil: 602 211 704.

Archivářka: **Marta Novotná**, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha.

E-mail: marta.no@seznam.cz. Mobil: 724 781 294.

Přílohy: Adresář členů SSPE.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 2/2023

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 797/19, 312 00 Plzeň, e-mail: langhammer.jan@quick.cz.

Redakční kruh: Bedřich Kocman, PhDr. Jiří Ort, Mgr. Alois Sassmann,

Ing. Ladislav Žák a RNDr. Karel Žižkovský.

Jazyková korektura: Mgr. René Keller.

Počítačová sazba článků a výběr obrázků: Ing. Jan Langhammer, CSc.

Grafická úprava a tisk: SOS print, s. r. o., Švihovská 10, 301 00 Plzeň.

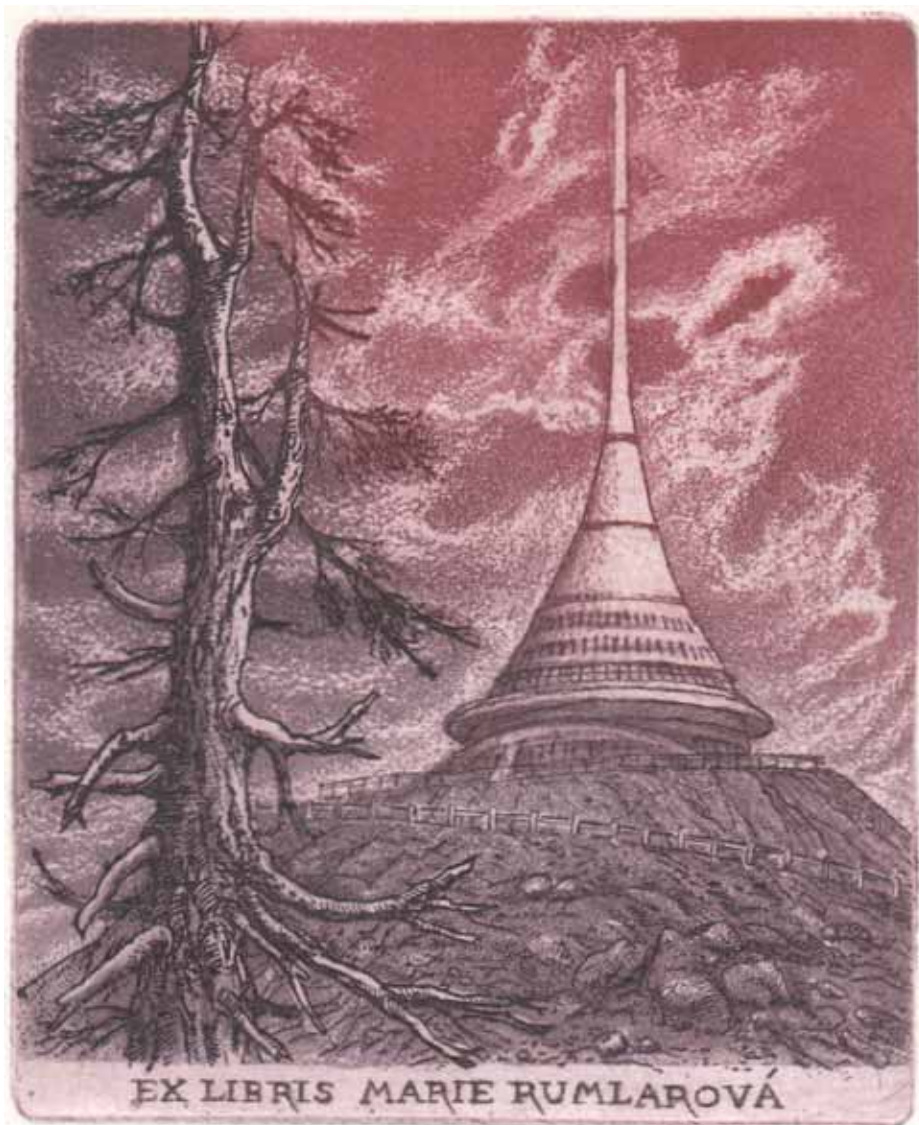
Náklad 450 výtisků.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris, Banskobystrická 2085/1, 160 00 Praha,

pro své členy čtyřikrát ročně. ISSN 1211-3840. MK ČR E 11475.

Rozesílá: ADISERVIS Praha.

Toto číslo vyšlo 30. 6. 2023. Redakční uzávěrka příštího vydání je 31. 8. 2023.

Herbert Kiska, C3+C5, 2023

Autor exlibris akademický malíř Herbert Kiska, malíř, grafik, sochař a tvůrce exlibris (téměř 950 opusů) a majitelka exlibris Marie Rumlarová, sběratelka exlibris a pořadatelka exlibristických výstav a sjezdů v Hradci Králové slaví v letošním roce významná životní jubilea. Srdečně jim blahopřejeme a děkujeme za jejich činnost.

Výbor SSPE

Michael Florian, X2/col, 1957

**SPOLEK
SBĚRATELŮ
A PŘÁTEL
EXLIBRIS**

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze.

Název časopisu a logo spolku:
akademický malíř Miroslav Houra.

Na titulní straně:

Eva Vlasáková, *Apokalypsa (bílý kůň, druhý kůň ohnivý, ten třetí černý)*, edice Biblos, C3, 2008